

Degerfors Folkets Park Målningsarbeten m.m. 2016

Bossåsen 1:8, Degerfors kommun, Örebro län

Texterna samt bilderna i denna rapport har licensierats med Creative Commons licens.

www.creativecommons.se

Texterna i denna rapport är skrivna av Carina Libeck om inget annat anges. Bilderna i denna rapport är tagna av Anneli Borg, om inget annat anges.

INLEDNING.....	5
ADMINISTRATIVA UPPGIFTER	5
ÖVERSIKTLIG BESKRIVNING.....	6
DEGERFORS FOLKETS PARK	6
FÖRE ÅTGÄRDER	11
UTFÖRDA ÅTGÄRDER	15
ÖVRIGT	19
REKOMMENDATIONER OM VÅRD OCH UNDERHÅLL.....	20
BILDDOKUMENTATION	21

INLEDNING

Degerfors Folkets park ägs och förvaltas av föreningen Folkets Park Degerfors UPA. År 2016 beviljades fastighetsägaren statliga medel i form av byggnadsvårdsbidrag från länsstyrelsen, för målningsarbeten m.m. på byggnader inom Degerfors folkets park. Enligt beslut 2016-03-31 med högst 150 000 kr. Enligt beslutet skulle också arbetet utföras under antikvarisk medverkan, vilket skett genom Örebro läns museum.

Under sommaren 2016 utfördes lagning av rötskador, lagning hänggrännor/stuprör, kittning av fönster där behov fanns och utvändig målning av fasaderna på Övre dansbanan, Nedre dansbanan och Stora scenen. I samband med dessa arbeten målades även biljettkiosken vid Stora dansbanan samt huvudentréns dubbla biljettkiosker.

Arbetet genomfördes sommaren 2016 och utfördes av målarfirman MIVAB, Karlskoga. Arbetena har utförts med gott resultat och godkänns ur antikvarisk synvinkel.

Under årens lopp har flera renoveringar och underhållsarbete skett på byggnaderna. Bl.a. renoverades Stora scenen 1992, vilket dokumenterades av Örebro läns museum.

ADMINISTRATIVA UPPGIFTER

Fastighetsbeteckning:	Bossåsen 1:8
Fastighetsägare:	Folkets Park Degerfors UPA
ÖLM diarienummer:	2016.220.066
Lst diarienummer:	434-5157-2015
Bidragssumma:	2016: 50% av den kulturhistoriskt motiverade kostnaden, högst 150 000 kr.
Entreprenör:	MIVAB, Måla i Värmland AB
Kontaktperson:	Tomas Häll
Antikvarisk medverkande:	Anneli Borg, Örebro läns museum.
Utförandeperiod:	Sommaren 2016
Antikvarisk slutbesiktning:	4 augusti 2016

Omslagsbild: Nedre dansbanan, Degerfors Folkets park.

ÖVERSIKTLIG BESKRIVNING

Degerfors Folkets park

Källa: www.bygdeband.se, www.degerforsparken.se, www.folkpark.nu, ÖLM:s arkiv.

Den tidigaste bebyggelsen i området Bossåsen utgörs av Folkets park. Anläggningen växte fram med nya byggnader under 1900-talets första hälft. Vid ingången finns i dag en hög entréportal med dubbla biljettkiosker och på området finns bl.a. två dansbanor och en teaterlokal, täckta med karaktäristiska kantiga tak.

Folkets park är upptagen som en av tio kulturmiljöområden av intresse i kommunens översiktsplan, med hänvisning till skriften "Kulturmiljöer i Degerfors kommun – Fördjupning av översiktsplan ÖP 95" från 1994. Länsstyrelsen skriver i beslutet inför föreliggande arbeten "Parken och dess byggnader har en väl bevarad ursprunglig karaktär. Den utgör ett tidstypiskt inslag i bruksorten Degerfors som speglar arbetarrörelsens strävan att främja fritids- och nöjesliv för breda samhällsgrupper".

I juli 1912 bildades Föreningen Degerfors folkets park u.p.a. Under våren hade ett markområde om fem tunnland inköpts för 5000 kr från Carl Janssons egendom i Agen. Det var den socialdemokratiska ungdomsklubben och arbetarekommunen som tog detta initiativ.

Parkområdet utgjordes av en björkdunge med starkt kuperad terräng. Det första året uppfördes en enkel dansbana utan tak. Parken invigdes den 16 juni 1912 med ett föredrag av riksdagsmannen P. H. Sjöblom. Den förste artisten som uppträdde i parken ska ha varit "Jan i Grebo". Eftersom det inte fanns någon scen fick han uppträda på en stor sten.

1913 uppfördes inträdespaviljong, serveringskiosk och teater. Teatern placerades i en sluttning, avsides från de övriga byggnaderna.

1918 fick parken elektriskt ljus. Innan utgjordes belysningen av gaslampor drivna av fotogen. Under första världskriget var det dock ransonering på fotogen så man ibland fick använda karbidlyktor med acetylenogas.

1923 byggdes en större teaterbyggnad, Stora scenen, som invigdes den 19 maj av Allan Rydings teatersällskap. Först 1936 försågs byggnaden med ett tak över sittplatserna. Arkitekt Sven Eng i Degerfors gjorde en ritning. Taket liknade ett dansbanetak, med kantig kupolform. Taket bidrog till bättre akustik då ljudet fördelades på ett jämnt sätt över salongen.

1923 förbättrades serveringsförhållandena med att en ny byggnad med kök och försäljning uppfördes.

1925 byggdes en ny stor dansbana med tak, Nedre dansbanan, efter byggmästare A. R. Karlssons konstruktion.

1945 byggdes Övre dansbanan.

Folkets Parks första dansbana omkring 1913.
Foto: Degerfors hembygdsförening. Källa: www.bygdeband.se

Folkets parks första teater byggd 1913.
Foto: Degerfors hembygdsförening. Källa: www.bygdeband.se

Folkets parks serveringsbyggnad uppfördes 1923.
Foto: Eric Venström 1929. Degerfors hembygdsförening.
Källa: www.bygdeband.se

Folkets parks andra teaterbyggnad, Stora scenen, som uppfördes 1923. Foto: Eric Venström 1929. Degerfors hembygdsförening.
Källa: www.bygdeband.se

Degerfors Folkets Park, entréportal med dubbla biljettkiosker. Foto: Eric Venström 1929, Degerfors hembygdsförening.
Källa: www.bygdeband.se

Bild1: Entrén som den ser ut i dag. Foto: 4 augusti 2016.

Teaterbyggnaden från 1923, Stora scenen, tillbyggdes med tak över publikdelen 1936. Foto: okänt år. Degerfors hembygdsförening. Källa: www.bygdeband.se

Nedre dansbanan uppförd 1925. En mindre scenutbyggnad kan ses i den bakre delen. Foto: Eric Venström 1929. Degerfors hembygdsförening. Källa: www.bygdeband.se

Nedre dansbanan i vinterskrud. Bilder från tiden visar att dansbanden fick ny träpanel vid denna tid. Foto: 1960-tal. Degerfors hembygdsförening. Källa: www.bygdeband.se

Nedre dansbanan med monterade dörrar och luckor. Foto: 1982.
Degerfors hembygdsförening. Källa: www.bygdeband.se

Teaterbyggnaden från 1923, Stora scenen, med monterade luckor. Foto: 1992.
Källa: Örebro Läns Museum.

FÖRE ÅTGÄRDER

Örebro läns museum träffade Harri Brunke, ordförande för Folkets park och Tomas Häll från målarfirman MIVAB för genomgång av de aktuella arbetena på Övre dansbanan, Nedre dansbanan och Stora scenen i Degerfors folkets park. Efter mötet tog Anneli Borg, antikvarisk medverkande, fram anvisningar för arbetet.

Vid mötet kunde konstateras att byggnaderna är målade med olika färgtyper, alkydoljefärg i olika omgångar, slamfärg samt linoljefärg. Fasaderna har troligtvis ursprungligen varit målade med röd slamfärg och har genom åren bättringsmålats och till viss del målats om med alkydoljefärg efter behov vilket gjort att en byggnad kan vara målade med både slamfärg och olika fabrikat av alkydoljefärg. Listverk, fönster, fönsterfoder, portar samt luckor på nedre dansbanan är målade i vit kulör. Till stor del med alkydoljefärg men även linoljefärg hittades på stora scenens fönsterfoder.

Vid renovering och underhållsbehov har fasadernas panel till viss del bytts ut. Man har inte varit konsekvent och ersatt den med ny panel lika byggnadens befintliga utan man har använt olika typer av ohyvlad panel till exempel fjällpanel/förvandningspanel. Även dörrar och portar har bytts ut eller fått ny panel.

Äldre svartvita bilder från Degerfors folkets park visar bland annat att portarna till nedre dansbanan har varit målade i en mörk kulör och luckorna på dansbanan var målade lika fasaderna, d.v.s. i en röd slamfärg inte vitmålade som de var inför föreliggande arbeten.

På grund av, som ovan nämnts, att en och samma byggnad kan vara målade med två olika färgtyper kommer det vid dessa målningsarbeten fortsätta att vara så men alkydoljefärgen målas nu över med traditionell linoljefärg. Där det finns slamfärg fortsätter man att måla med slamfärg. Önskvärt ur ett antikvariskt perspektiv är att man i kommande renoveringar återgår till ursprunglig hyvlad panel och målar fasaderna med slamfärg, listverk samt portar och dörrar målas med linoljefärg.

Byggnaderna hade stort behov av åtgärder. Hängrännor och stuprör behövde ses över. Rötskador fanns bl.a. i anslutning till läckande takavvattning och på väggpanelernas nedre delar. Ytor målade med slamfärg var mycket urlakade och övriga målade ytor uppvisade flagande färgskikt.

Bild 2: Teaterbyggnaden, Stora scenen, före åtgärd, 16 maj 2016.

Bild 3: Teaterbyggnaden, Stora scenen, före åtgärd, 16 maj 2016.

Bild 4: Nedre dansbanan före åtgärd, 16 maj 2016.

Bild 5: Nedre dansbanan, före åtgärd, 16 maj 2016. Bilden visar en mindre scenutbyggnad på dansbanans bakre del.

Bild 6: Övre dansbanan före åtgärd, 16 maj 2016.

Bild 7: Övre dansbanan före åtgärd, 16 maj 2016.

UTFÖRDA ÅTGÄRDER

För att återge byggnaderna dess ursprungliga karaktär och få en mer sammanhållen känsla har byggnaderna nu renoverats med en färgsättning och materialval som stämmer överens med byggnadernas tillkomstperiod. Rötskadade delar har bytts ut mot nytt virke av god kvalitet. Något att ta ställning till när det gäller byte av skadat virke i framtiden, är att man även där kan återgå till ursprungligt utförande d.v.s. återgå till hyvlat virke. Fasaderna har tvättats, skrapats och därefter målats. Målning har skett med äkta Falu Rödfärg samt med Beckers Tradition linoljefärg. Målningsarbetet har utförts enligt fabrikantens rekommendationer.

Kulörer och färgtyper som använts:

- Fasader som är målade med röd slamfärg har målats med äkta Falu rödfärg NCS 5040-Y80R.
- Fasader som är målade med röd alkydoljefärg har nu målats med Beckers Tradition linoljefärg NCS 5040-Y80R.
- Vita foder och lister målas med Beckers Tradition linoljefärg NCS 0500 bruten med 2% grön umbra.
- Dörrar och portar som var målade vita samt dörren på teaterns baksida målades med Beckers Tradition linoljefärg NCS 8010-Y50R. Bränd umbra.
- Dörrar som var rödfärgade med slamfärg eller röd alkydoljefärg målades igen med slamfärg respektive linoljefärg.
- Nedre dansbanans vita luckor målas nu med Beckers Tradition linoljefärg röd NCS 5040-Y80R.

Stora scenen

Några meter till höger om entrén fanns ett antal stående brädor med rötskador. Dessa ersattes med ny panel. Bröstlisten, listen som går ca 1 meter upp på byggnaden och på luckorna utgör luckans nedre horisontella list var på några ställen målade vita och på andra ställen målade röda som fasaden. Listen målades nu vita med linoljefärg NCS 0500 bruten med 2% grön umbra. På baksidan av byggnaden finns en senare insatt dörr. Dörren var troligtvis laserad i en brun kulör. Dörren målades nu mörkt brun med linoljefärg NCS 8010-Y50R. Fönsterluckorna på teaterbyggnaden har målats vita med Beckers Tradition linoljefärg NCS 0500 bruten med 2% grön umbra.

Bild 8: Stora scenen under åtgärd. Till höger om entrén

lagades rötskadad panel, 21 juni 2016.

Bild 9: Stora scenen efter åtgärd, 4 augusti 2016.

Bild 10: Stora scenen efter åtgärd, 4 augusti 2016.

Bild 11: Stora scenens fasader har målats med olika färgtyper. Fasaden till vänster är målad med linoljefärg, medan teaterdelen till höger har målats med slamfärg.

Nedre dansbanan

Några rötskadade panelbrädor byttes på dansbanans nedre del. Dansbanans luckor och portar/dörrar var målade i vit kulör. Luckorna skulle enligt anvisning målas röda, men målades felaktigt vita vilket inte godkändes. De fick därför målas om i rätt kulör, med röd linoljefärg NCS 5040-Y80R. Portarna/dörrarna var vita och målades mörkt bruna med linoljefärg NCS 8010-Y50R. Dörrar på byggnadens baksida målades med brun linoljefärg NCS 8010-Y50R.

Bild 12: Nedre dansbanan under åtgärd. Rötskadade panelbrädor byttes, 21 juni 2016.

Bild 13: Nedre dansbanan efter åtgärd, luckorna har nu målats röda efter anvisning, 4 augusti 2016.

Övre dansbanan

Dansbanans port/dörr var målade i vit kulör, troligtvis alkydoljefärg. Porten/dörren målades nu mörkt brun med linoljefärg NCS 8010-Y50R. Vindskivor, knutbrädor och listverk var målade vita, troligtvis med alkydoljefärg. Dessa målades återigen vita med linoljefärg NCS 0500 bruten med 2% grön umbra.

Dansbanans fasad består i övre delen av luckor som går att fälla ned. Ett flertal av gångjärnen till luckorna var målade helt vita och flera var omålade. Fasaderna målades med röd linoljefärg NCS 5040-Y80R.

Bild 14: Övre dansbanan efter åtgärd, 4 augusti 2016.

ÖVRIGT

Det kan nämnas att ytterligare några byggnader på området kom att målas under sommaren 2016; entréns dubbla biljettkiosker samt dansbanans biljettkiosk inne på området.

Antikvariskt medverkande noterade att området spelhall även var i behov av åtgärder.

En dokumentation av tidigare färglager bör göras inför fortsatt underhåll.

REKOMMENDATIONER OM VÅRD OCH UNDERHÅLL

- Inspektera hängrännor och stuprör regelbundet, efter lövfällning på hösten samt vår.
- Önskvärt ur ett antikvariskt perspektiv är att man i kommande renoveringar återgår till ursprunglig hyvlad fasspontpanel och målar fasaderna med slamfärg, listverk samt portar och dörrar målas med linoljefärg.
- Ytor målade med linoljefärg ska fortsatt målas med tunna färgskikt för bästa resultat.
- Det är önskvärt att biljettkioskens takprydnad underhålls. Om spår av färg inte finns kan den oljas in med linolja.
- Inför framtida renoveringsåtgärder kan Örebro läns museum kontaktas för rådgivning.

Bild 15-16: Biljettkiosk vid entrén samt biljettkiosk till danbanan, 4 augusti 2016.

Bild 17-18: Takprydnad till dansbanans biljettkiosk, samt spelhallen som är i behov av åtgärder.

4 augusti 2016.

BILDDOKUMENTATION

Fotoprotokoll

Acc. Nr.: OLM-2016-43-1-18

Örebro läns museums diarienummer: 2016.220.066

Fotograf: Anneli Borg, om inget annat anges.

Objekt: Degerfors folkets park

Fastighet: Bossåsen 1:8

Kommun: Degerfors

Län: Örebro

År: 2016

Motiv:

1: Entrén som den ser ut i dag. Foto: 4 augusti 2016.

2: Teaterbyggnaden, Stora scenen, före åtgärd, 16 maj 2016.

3: Teaterbyggnaden, Stora scenen, före åtgärd, 16 maj 2016.

4: Nedre dansbanan före åtgärd, 16 maj 2016.

5: Nedre dansbanan, före åtgärd, 16 maj 2016. Bilden visar en mindre scenutbyggnad på dansbanans bakre del.

6: Övre dansbanan före åtgärd, 16 maj 2016.

7: Övre dansbanan före åtgärd, 16 maj 2016.

8: Stora scenen under åtgärd. Till höger om entrén lagades rötskadad panel, 21 juni 2016.

9: Stora scenen efter åtgärd, 4 augusti 2016.

10: Stora scenen efter åtgärd, 4 augusti 2016.

11: Stora scenens fasader har målats med olika färgtyper. Fasaden till vänster är målad med linoljefärg, medan teaterdelen till höger har målats med slamfärg.

12: Nedre dansbanan under åtgärd. Rötskadade panelbrädor byttes, 21 juni 2016.

13: Nedre dansbanan efter åtgärd, luckorna har nu målats röda efter anvisning, 4 augusti 2016.

14: Övre dansbanan efter åtgärd, 4 augusti 2016.

15-16: Biljettkiosk vid entrén samt biljettkiosk till dansbanan. 4 augusti 2016.

17-18: Takprydnad till dansbanans biljettkiosk, samt spelhallen som är i behov av åtgärder.

4 augusti 2016.